

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Voorjaarsbijeenkomst

2 juni 2023 | Museum Vlaardingen

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Welkom

Dagvoorzitter Kees Kammeraat

Programma

- **Het molenerf van de koren- en industriemolen**
Frank Terpstra
- **Immaterieel erfgoed, het molenaarsambacht en de betekenis van geur**
Sophie Elpers
- **Het moleninterieur: ideeën voor verder onderzoek**
Mark Dwarswaard
- **Vragen**
- **Pauze**
- **Rondleiding Molen Aeolus**
- **Afsluiting + borrel**

Het molenerf

van de koren- en industriemolens

Voorjaarsbijeenkomst Molennetwerk Zuid-Holland
Museum Vlaardingen – 2 juni 2023

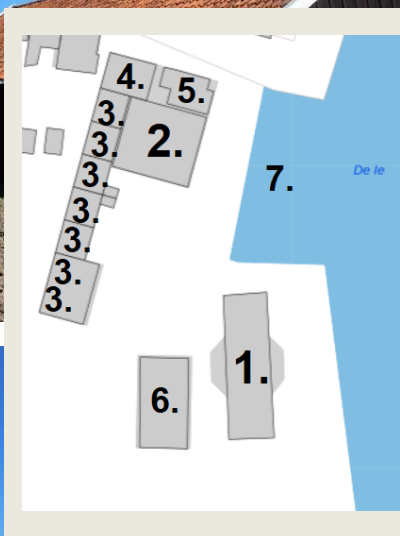
ir. Frank Terpstra

De waarde van het molenerf

*De knechtenwoningen
in Woudsend als keerpunt?*

Frank Terpstra

de aanleiding

Het molenaarshuisje bij de 'Beabuorster Mole' tijdens het bezoek van een ambtenaar van RCE op 31 mei van dit jaar i.v.m. de wens van De Fryske Mole om het woninkje met de molen als een geheel op te nemen in het monumentenregister. Foto Gerben D. Wijnja

Meer aandacht voor de molepôle

FrieschDagblad

Dinsdag 22 november 2022

OPINIE 13

Meer aandacht voor de 'molepôle'

De omgeving van een molen wordt aangeduid met het begrip 'molenbiotop'. Het gaat dan meestal al over de strijd tegen windbelemmering. De eerste component van het containerbegrip molenbiotop is gericht op het functioneren van de molen en wordt bepaald door formales en windtunnelonderzoek.

Het tweede element van de molenbiotop is de beeldbepalenheid van een molen in zijn omgeving. De derde en laatste component bevat diepere betekenislagen: de historische context. Hierbij gaat het om stedenbouwkundige en landschapelijke structuren en nabij gelegen historische gebouwen. Zijn we op het schaalniveau van het terrein waarop de molen staat, spreken we in Fryslân doorgaans over de molepôle. Dit is de molenbiotop op het kleinste schaalniveau. Een passende inrichting van de molepôle en het behoud van historische molenaarswoningen en andere bijgebouwen zijn onderbelicht.

Molenaarswoningen

Kenmerkend voor veel grote Friese poldermolens die werden bediend door een molenaar, is de aanwezigheid van een molenaarswoning. In verreweg de meeste gevallen is het

De Westermolien uit 1845 en de molenaarswoning bij Kollumerpomp. De woning uit 1847 (volledig gerestaureerd in 2008) is afgelopen zomer verkocht en stond voor 275.000 euro te koop. De poldermolen is in bezit van de Stichting Erfgoed Kollumerland en Nieuw Krulstrand en in 1988 volledig gerestaureerd. Foto: Marcel van Kammen

begroeiing die afbreuk doet aan de molen. Dit is te zien als een equivalent van het beschermde dorpsgezicht, maar dan op postzegelformaat. Molenbehoud kost de maatschappij veel geld. Dit billijkt de zorg voor een bijpassend omliggend cultuurlandschap.

Ten behoeve van de financiële robuustheid van het toekomstige molenbehoud is tegelijk heroverweging van de monumentenstatus van een aantal ahistorische molens zinvol. Op landelijk niveau kunnen molens zonder monumentale waarde worden afgevoerd als monument ten faveure van de aanwijzing van waardevolle molenaarswoningen bij andere molens. Kwaliteit voor kwantiteit en ook kritisch durven herverzamen.

Eigenaarschap is op lange termijn het effectiefste middel. Wie baas is, bakt koek. Beperkende voorwaarden opleggen aan de eigendommen van iemand die niets met erfgoed heeft, wordt steeds moeilijker. De molen, de volledige molepôle en waardevolle opstallen zouden idealiter eigendom moeten zijn van dezelfde eigenaar. Een organisatie met erfgoedbehoud als primaire doelstelling.

Qua aankoopbedrag is het verwer-

De Erfgoedstem

Nieuws en actualiteit over erfgoed en archeologie

THEMA'S

NIEUWSBRIEF

AGENDA

VACATURES

BLOGS

24 NOVEMBER 2022 • FRANK TERPSTRA

Red het molenerf

Recent werden de zeldzame knechtenwoningen op het molenerf van houtzaagmolens De Jager in Woudsend met sloop bedreigd. In een "vijf voor twaalf"-situatie zijn deze aangewezen tot gemeentelijk monument. Voor het behoud van waardevolle molenerven is structureel beleid nodig.

Penninga's Molen, Joure

Molen en erf maken deel uit van het ambacht van molenaar en het leven op de molen. Het ambacht gaat gepaard met eigen gebruiken en met een daarbij passende inrichting van het erf.

Dit geldt in het bijzonder voor het erf van de poldermolen, omdat er – meer dan bij de industriemolen – op of bij de molen werd gewoond. Het molenerf is dus ook voor het dagelijkse leven van de molenaar en zijn gezin illustratief.

In de vorige eeuw zijn veel poldermolens verdwenen of buiten gebruik gesteld. Dit betekent dat elementen op en rond het erf, zoals schuren, moestuinen of boomgaarden – veelal niet wettelijk beschermd – zijn verdwenen.

Deze uitgave is bedoeld voor moleneigenaren, molenaars, andere vrijwilligers zoals molengidsen, molenbiotoopwachtters en groenvrijwilligers en andere geïnteresseerden in het molenerf van de poldermolen.

Erfgoedhuis Zuid-Holland wil met deze handreiking het molenveld van nu inspireren tot het doen van onderzoek naar het eigen molenerf. Dit draagt bij aan verantwoorde conservering of herstel van elementen, gebruik makend van passende materialen en streekeigen beplanting.

Kennis van de inrichting in vroeger tijd is een inspiratiebron voor de invulling van het erf van nu.

ERFGOEDHUIS
ZUID·HOLLAND

provincie **HOLLAND**
ZUID

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Het molenerf van de Zuid-Hollandse poldermolens

Het molenerf van de Zuid-Hollandse poldermolen

Geschiedenis, beschrijving en tips voor (her)inrichting

Debby Gerritsen - Onno Helleman - Ellen Steendam
Erfgoedhuis Zuid-Holland, 2019

De molenbiotoop behelst méér dan windvang

Molenbehoud = 4 × M

MOLEN INFORMATIEWAARDE KENMERKENDHEID ZELDZAAMHEID GAAFHEID	MENSEN IMMATERIEEL ERFGOED BEHEER INSTANDHOUDING KENNISONTWIKKELING
MAATSCHAPPIJ FINANCIERING REGELGEVING BEWUSTWORDING WAARDERING	MOLENBIOTOOP FUNCTIONEREN BEELDBEPALENDHEID HISTORISCHE CONTEXT

'Molenbiotoop' → 3 componenten:

1. functioneren

→ windvang

2. beeldbepalendheid

→ landschappelijke waarde

3. historische context

→ van landschap tot bijgebouw

Het molenerf is de molenbiotoop op het kleinste schaalniveau

Waaruit kan **het molenerf** bestaan?

MOLEN INFORMATIEWAARDE KENMERKENDHEID ZELDZAAMHEID GAAFHEID	MENSEN IMMATERIEEL ERFGOED BEHEER INSTANDHOUDING KENNISONTWIKKELING
MAATSCHAPPIJ FINANCIERING REGELGEVING BEWUSTWORDING WAARDERING	MOLENBIOTOOP FUNCTIONEREN BEELDBEPALENDHEID HISTORISCHE CONTEXT

- molenaarswoningen
- knechtenwoningen
- doorontwikkelingen & maalterijen
- pakhuizen & bijgebouwen
- balkengaten / houtkolken
- verhardingen & hekken
- erfbeplanting
- et cetera

Het molenerf is de molenbiotoop op het kleinste schaalniveau

Wat is de waarde van **het molenerf**?

MOLEN INFORMATIEWAARDE KENMERKENDHEID ZELDZAAMHEID GAAFHEID	MENSEN IMMATERIEEL ERFGOED BEHEER INSTANDHOUDING KENNISONTWIKKELING
MAATSCHAPPIJ FINANCIERING REGELGEVING BEWUSTWORDING WAARDERING	MOLENBIOTOOP FUNCTIONEREN BEELDBEPALENDHEID HISTORISCHE CONTEXT

- **Culturele biografie**

Bijgebouwen c.a. horen bij het verhaal van de molen, de plek en de vroegere mensen

- **Ensemblewaarden**

- **Bouwhistorische waarden**

Intrinsieke waarde bijgebouwen

Het molenerf is de molenbiotoop op het kleinste schaalniveau

Wat is **origineel** / **authentiek** / **echt** ?

In materie 'gestolde' vroegere ontwikkelingen:

- De situatie die is **ontstaan** gedurende de vroegere **bouwfases** en **gebruiksperioden**.
 - Historische lagen: **aanpassingen, toevoegingen** en/of **verwijderingen** van elementen
 - Zichtbare **gebruikssporen** en '**patina**'.
-

De **combinatie** van **alle aanwezige 'originele' eigenschappen** geeft het betreffende object en molenerf zijn '**ziel**' en '**identiteit**'.

Kortom zijn **cultuurhistorische waarde**.

Trullo - Alberobello

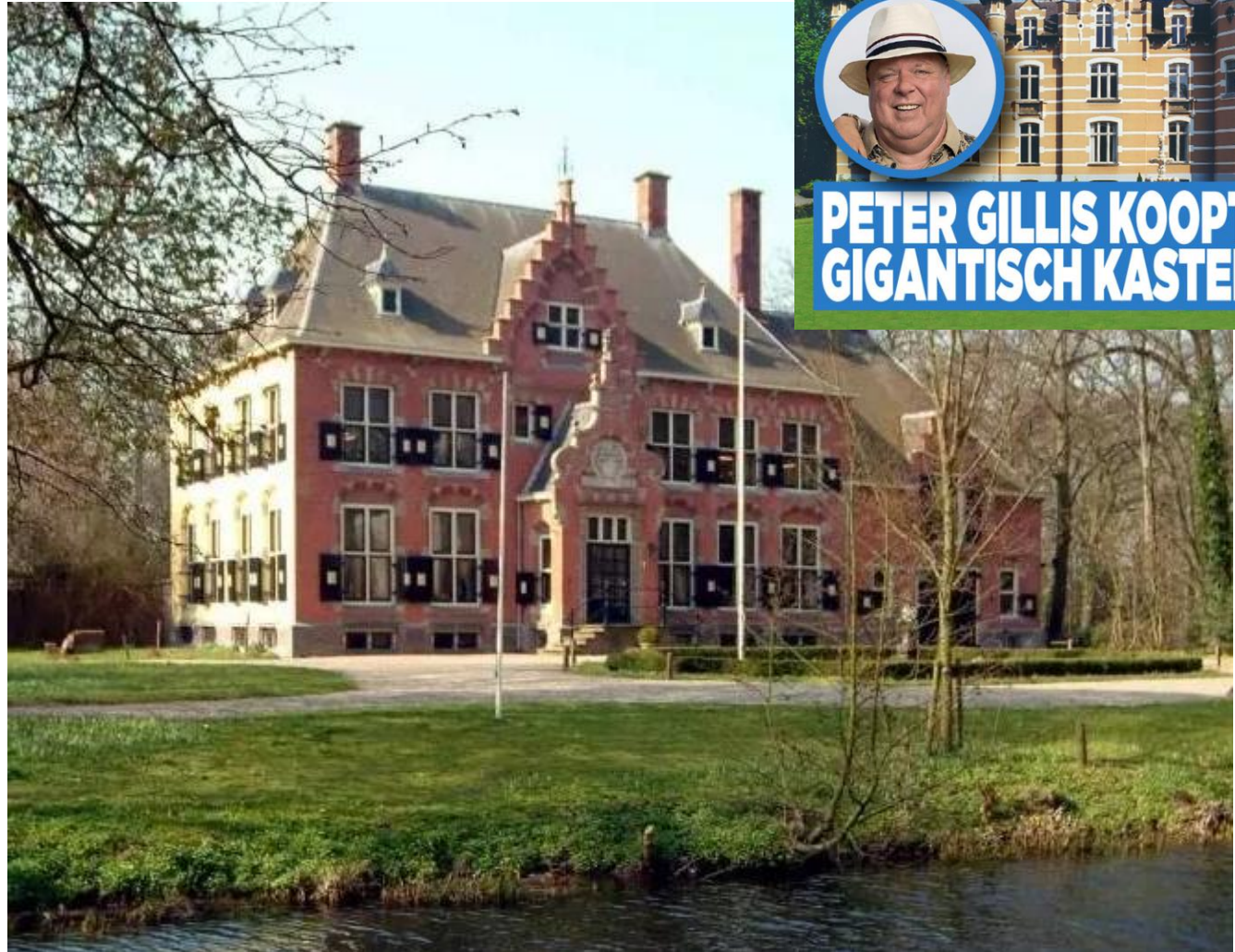

Speicher - Zermatt

Epema State Ysbrechtum

Sleutel ligt vaak bij eigenaarschap

LEEWARDER COURANT
04 december 2021, pag. 18

OPINIE

Laat de staten niet door onze vingers glippen

Korenmolen. OOTMARSUM

Ootmarsum

1930

1976

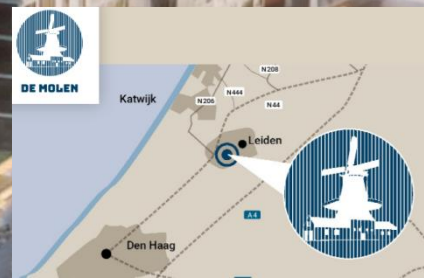
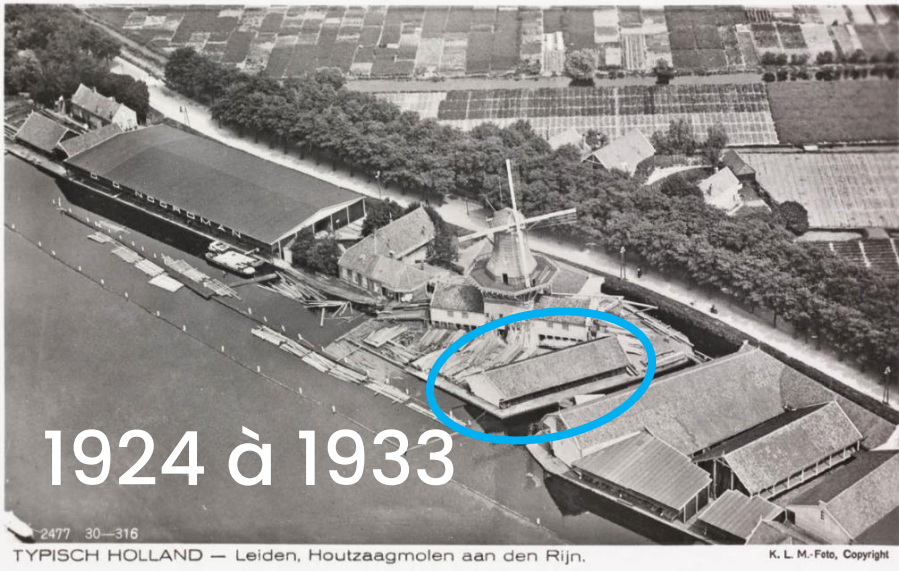

OOTMARSUM, Houtzagen, met Molen

De Heesterboom, Leiden

De Herder, Leiden

Brielle / Hellevoetsluis

Zeezicht, Nieuwenhoorn

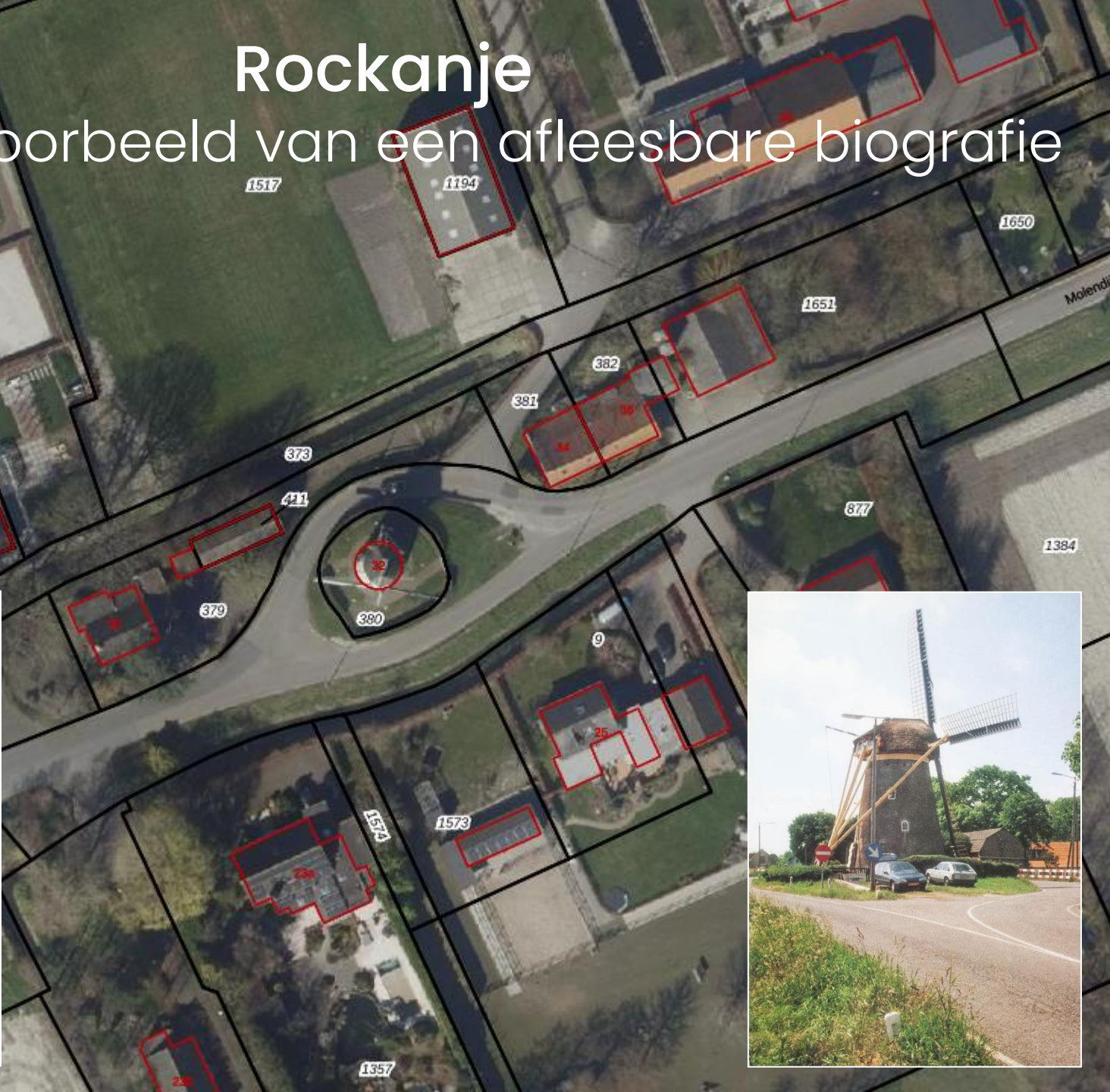
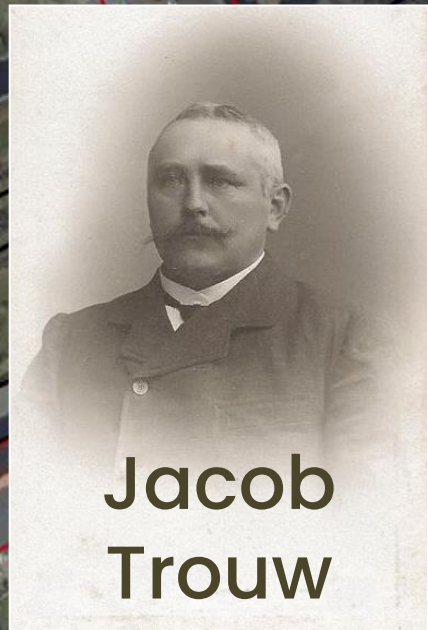

Oostvoorne

Rockanje

prachtig voorbeeld van een afleesbare biografie

1911 bouw Villa Maria

Groet uit Rockanje.

Korenmolen.

ca. 1920

ROCKANJE MOLEN

1922 bouw schuur / maalderij

Nummer 7
INGEKOMEN
den 1 DEC 1921

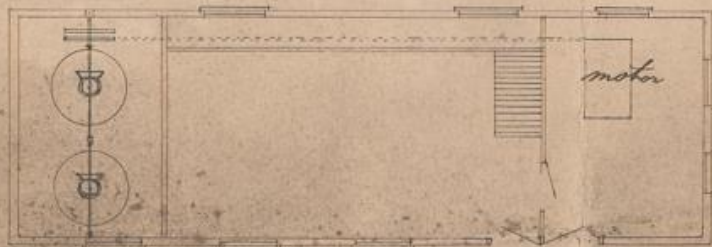
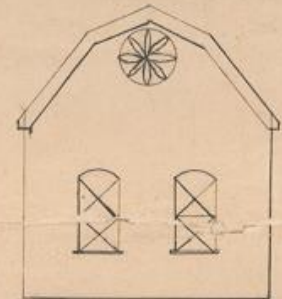
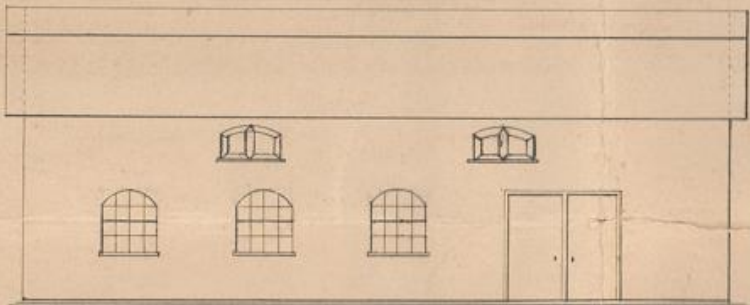
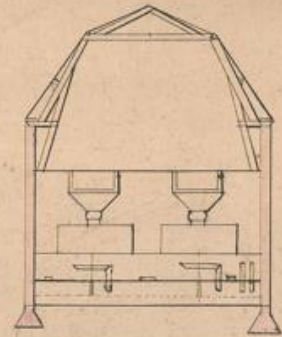
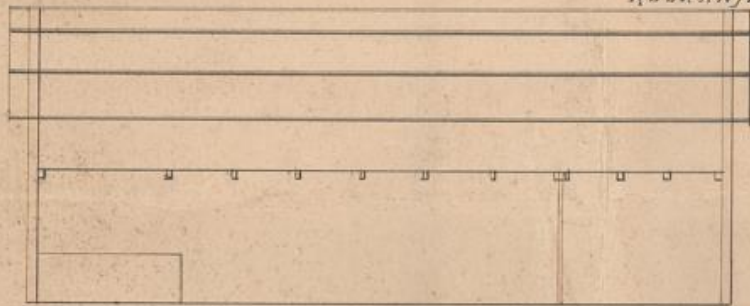
AANVRAGE OM VERGUNNING
VOOR HET
OPRICHTEN VAN EEN GEBOUW.

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen *L. G. van der*
Simons, wonende te *Roekanje*;
dat hij voornemens is, in de hoedanigheid van 1) *Simons*,

GRAANMALERIJ.

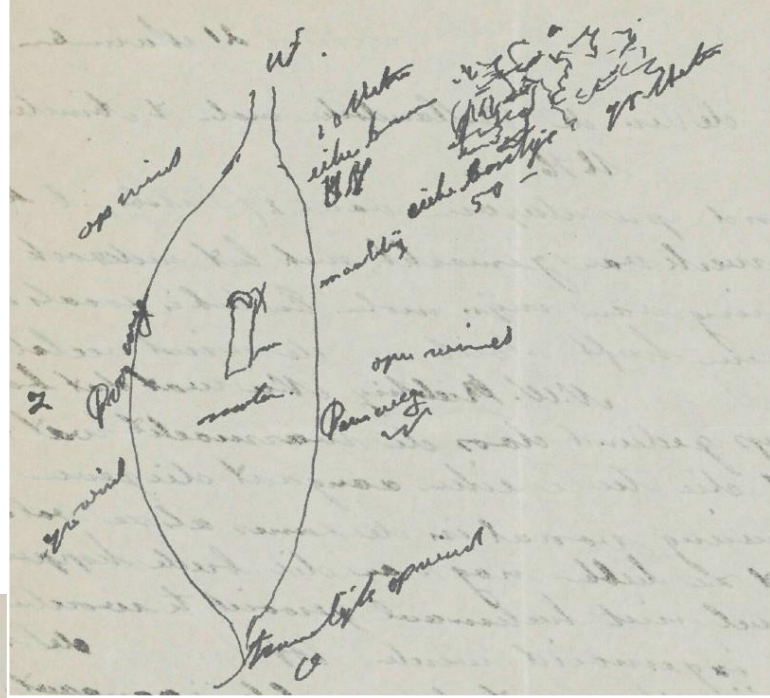
J. TROUW.
ROCKANJE.

SCHAAL 1:100.

1944 briefwisseling tussen molenaar H.J. van Ingen en Ver. De Nederlandsche Molen

H. J. VAN INGEN
MOLENAAR
GRAAN- EN MEELHANDEL
ROCKANJE

30/11
Geo.

ROCKANJE, *21 December* 1944

de Ver. de Nederlandsche molen te Amsterdam
N. 76.

maar flink ingenooid werden tot beneden in de
de maalderij. Nu wat de maalderij aangaat heb ik
niet zoveel wind belemmering van aangezien die in de
lengte van de weewind etc. N.D. is hij er al was van
lij en ook nog al tamelijk dichttoat. Nu wat aangaat de
de laatste toe eind is dat ik circa 25 a 30
boven de

Rockanje (Z.H.) De Molen

arbeidershuisjes met leilindes

1949 vernieuwen 3 lichtkozijnen

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ROCKANJE;

Gezien een verzoek d.d. 23 Juni 1949 van H.J.van Ingen.
te ROCKANJE

waarbij vergunning wordt gevraagd tot het 1)
vernieuwen en wijzigen ramen

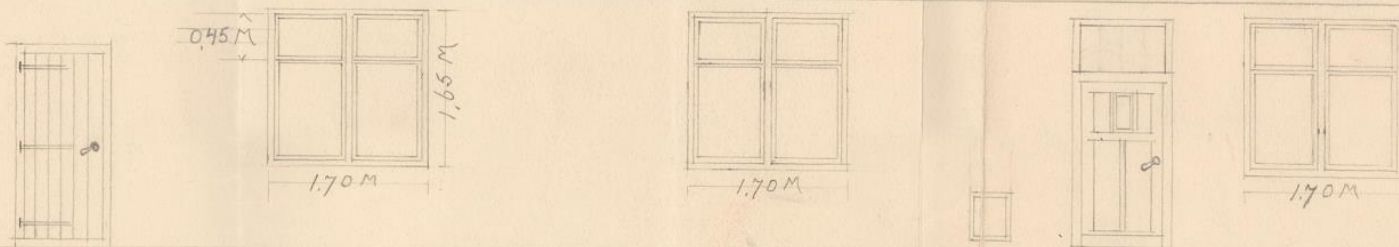
gelegen op het perceel, kadastraal bekend: gemeente ROCKANJE
sectie C1978, ^{en} no. C 1979, plaatselijk gemerkt Molendijk 34 en 36

Gelet op de woningwet en op de desbetreffende verordening dezer gemeente;

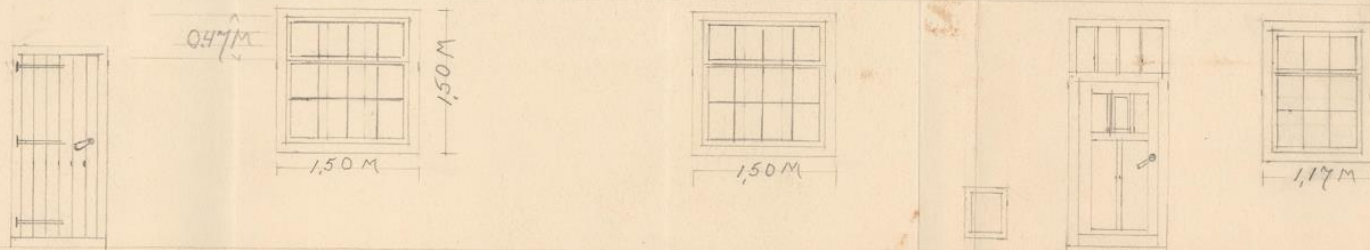

PLAN TOT HET VERNIEUWEN VAN DRIE LICHTKOZIJNEN IN WONING VAN
H.J. VAN INGEN MOLENDIJK N° 34 EN 36 ROCKANJE

NIEUWE INDELING

BESTAANDE INDELING

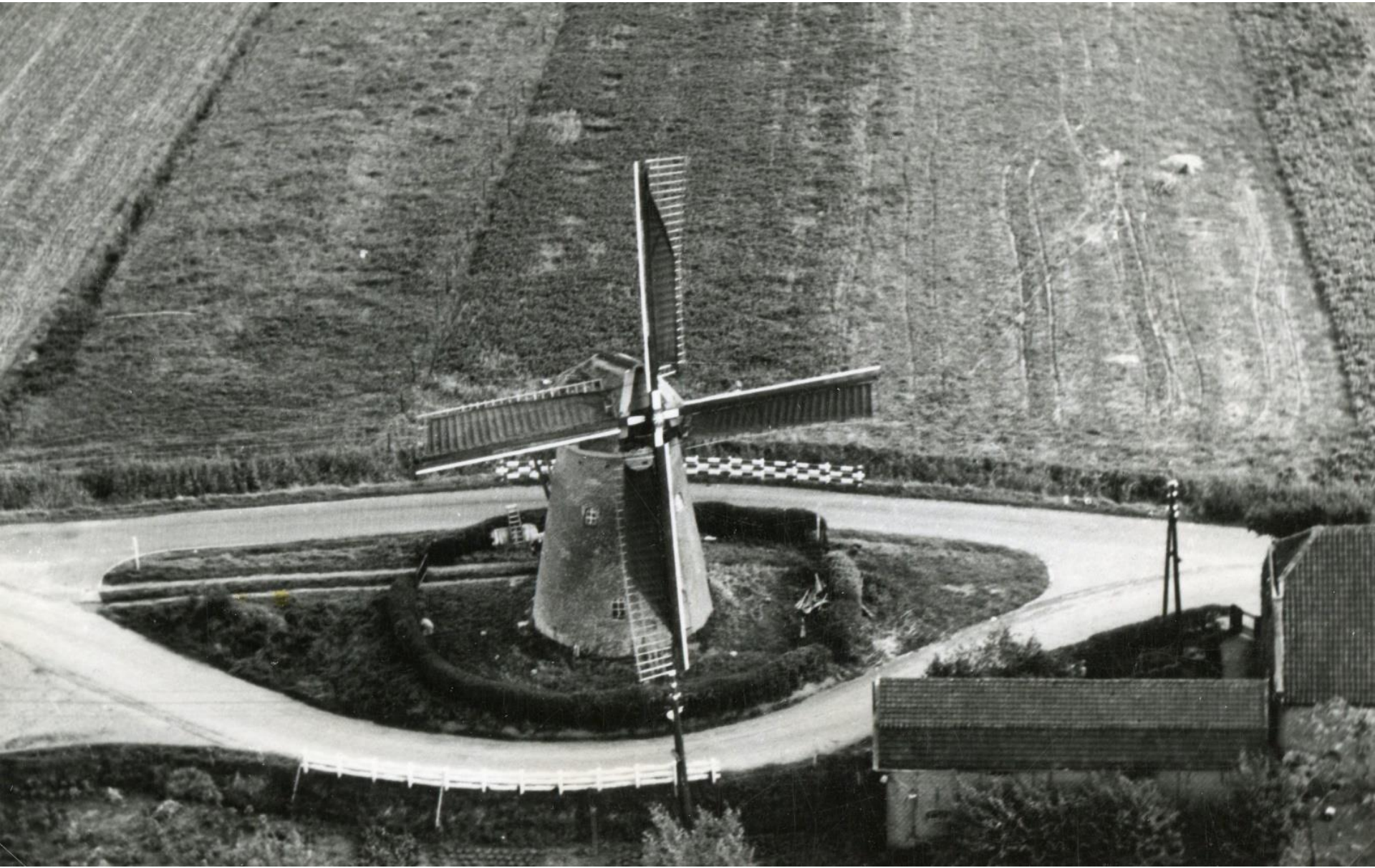

34 a s
ymel

BEHOORT BIJ BESLUIT VAN
B. en W. van ROCKANJE
d.d. 20 JUNI 49
DE SECRETARIS VAN ROCKANJE

[Handwritten signature]

1950

1951 bouw kippenhok

No.

WONINGWET.

Bouwvergunning.

nr. 2522

lij. H.J.v. Ingen.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ROCKANJE;
Gezien een verzoek d.d. 30 Januari 1951 van J. Manintveld
te ROCKANJE, als gemachtigde voor H.J. van Ingen te Rockanje
waarbij vergunning wordt gevraagd tot het 1)
bouwen van een kippenhok

gelegen op het perceel, kadastraal bekend: gemeente ROCKANJE
sectie C, no. 1427, plaatselijk gemerkt Molendijk 36

Gelet op de woningwet en op de desbetreffende verordening dezer gemeente;

Mede gelet op de adviezen van de ambtenaar, belast met het bouwtoezicht ~~okanokstou~~

Hierbij worden overlegd een 3 tal ondertekende
gewaarmerkte, duidelijk en zaak-
kundig uitgevoerde teekeningen, waarop de maten zijn ingeschreven
en waaruit de aard der te gebruiken materialen duidelijk blijkt.

1)

Het materiaal zovals posten en
bintwerk is aanvankelijk zoome de
den

PLAN TOT HET MAKEN VAN EEN KIPPENHOK VOOR
DEN HEER H. J. VAN INGEN MOLENDIJK
36 ROCKANJE

VOORAANZICHT

DOORSNEDE

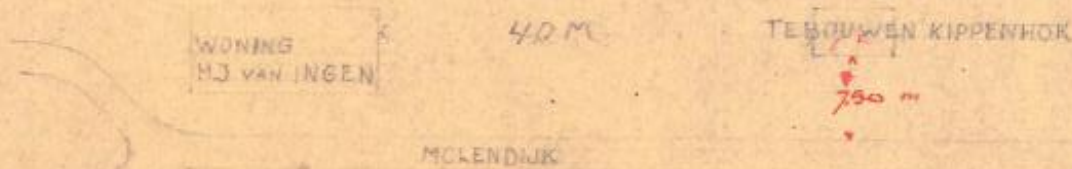
BEHOORT BIJ BESLUIT VAN
D. en W. van ROCKANJE
d.d. 15 Feb 1957
DE SECRETARIS VAN ROCKANJE

Stuuris

PLATTEGOND

SITUATIE

1962 bouw bungalow

WONINGWET

Bouwvergunning

A.
art. 2033

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ROCKANJE;

Gezien een verzoek d.d. 1 juni 1962

van J. Groeneveld

te ROCKANJE

waarbij vergunning wordt gevraagd tot het 1)

bouwen van een woning

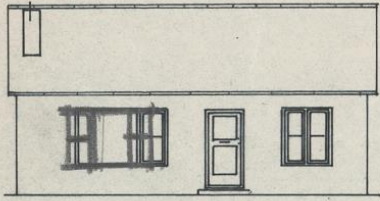
gelegen op het perceel, kadastraal bekend: gemeente ROCKANJE

sectie C , nr. 1977 , plaatselijk gemerkt Molendijk 30

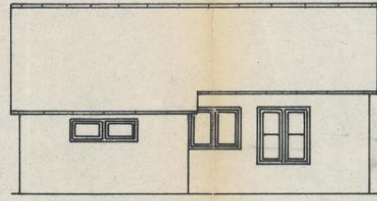
Gelet op de woningwet en op de desbetreffende verordening dezer gemeente;

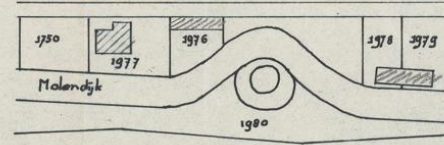
Plan voor het bouwen van een bungalow voor rekening van de heer J.C. Beyer op het perceel kadastraal no 1977 gelegen aan de Molendijk te Rockanje

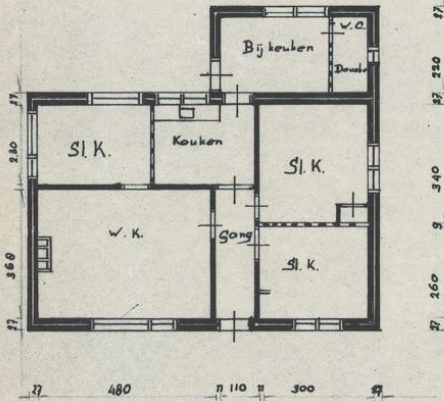
Voorgevel

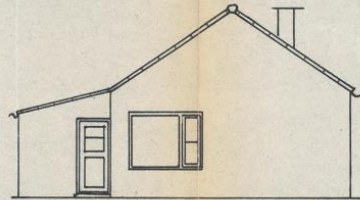
Achtergevel

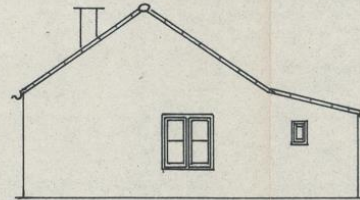
Situatie schaal 1:1000

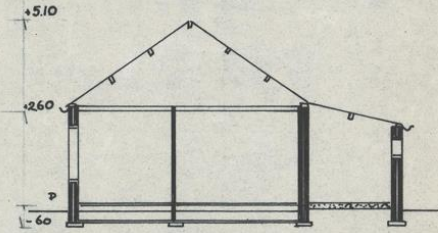
Plattegrond

Linker zijgevel

Rechter zijgevel

vloerbalken 62 x 162

Doorsnede

1972 bouw meelopslag

Bouwvergunning (art. 47 woningwet)

Gemeente	Datum	Nummer
ROCKANJE	11 juli 1972	

Burgemeester en wethouders van bovengenoemde gemeente;

gezien het verzoek d.d. 23 maart 1972 van J. Klok

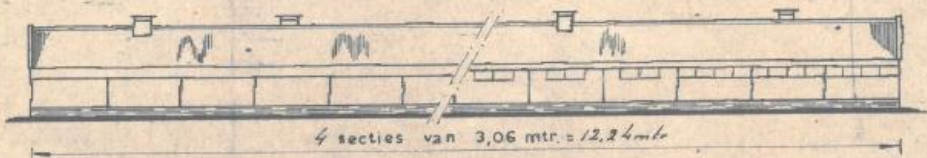
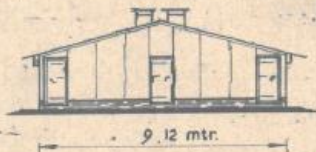
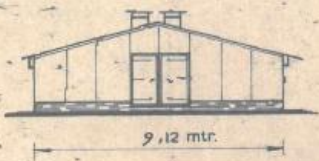
te Rockanje

waarbij vergunning wordt gevraagd tot het¹⁾ bouwen meelopslag

gelegen op het perceel, kadastraal bekend: gemeente Rockanje
sectie C , nr. 1427 , plaatselijk gemerkt Molendijk 36

gelet op de woningwet en de desbetreffende verordening dezer gemeente;

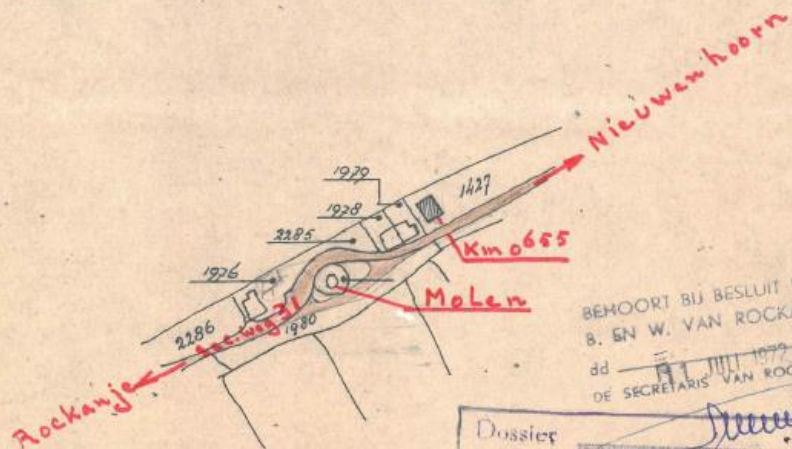
A

Kadastraal bekend GEMEENTE: Rockanje.

SECTIE:

N^o: 1427

BEHOORT BIJ BESLUIT VAN
B. EN W. VAN ROCKANJE
dd. 11 JULI 1972
DE SECRETARIS VAN ROCKANJE

Dossier

Ingekomen

14 APR. 1972

te bouwen "MULTI-STAL"

Behoort bij aanvraag BOUWVERGUNNING D.D.

ten name van de Heer Jac. Klok
Molendijk 36, Rockanje

Aannemer: G. HORDJK HOUTINDUSTRIE DELFT N.V.

Rotterdamseweg 248 tel. 01730 - 24370 563000

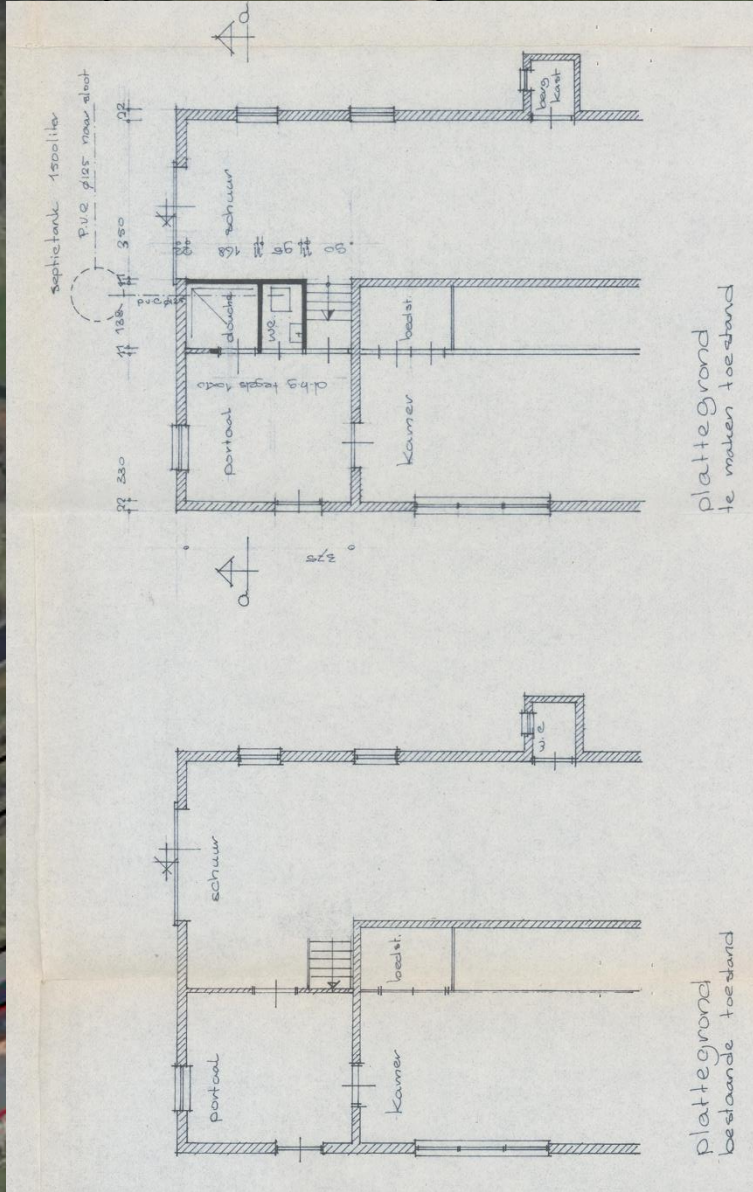
situatie-schets	1: 2500
gevel-aanzichten	1: 100
plattegrond	1: 100
doorsnede(n)	1:

Datum: 23 maart 1972

Get./Gez.: [Signature]

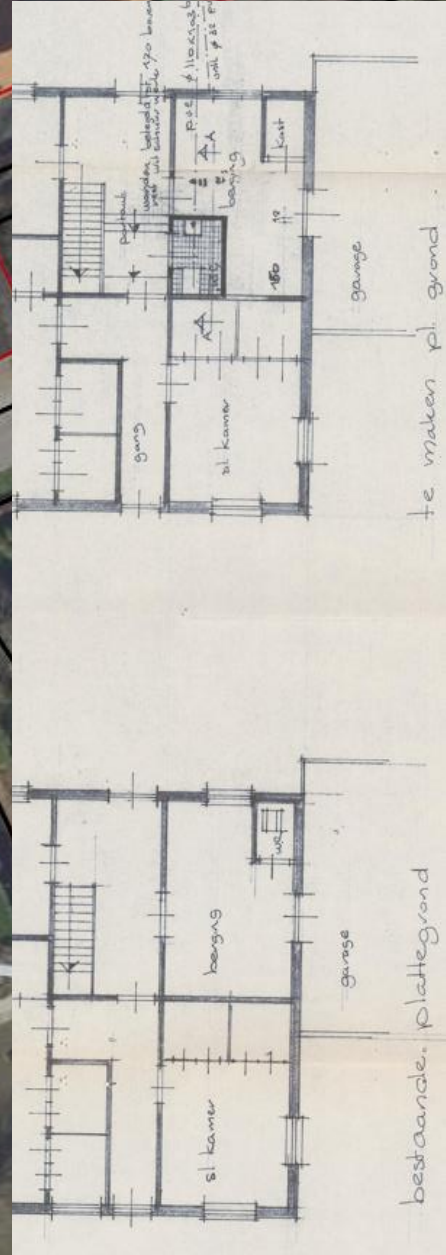

1974 verbouw woningen

plattegrond te maken toestand

plattegrond bestaande toestand

te maken pl. grond

bestaande. plattegrond

Red de nog **echte** molenerven

Aan de slag! → 8 bouwstenen [1/4]

- 1. Selecteer welke woningen en bijgebouwen van waarde zijn en beschrijf deze objecten.**
- 2. Voorkom toekomstige nieuwbouw en begroeiing die afbreuk doet aan de molen.**
 - beschermd dorpsgezicht op postzegelformaat
 - koester rafelranden
- 3. Schrap ahistorische molens als monument ten faveure van aanwijzing bijgebouwen elders.**

Red de nog **echte** molenerven

Aan de slag! → 8 bouwstenen [2/4]

4. Eigenaarschap is op termijn effectiefste middel.
5. Ontwikkel een strategie om objecten aan te kopen.
6. Een verhuurbaar bijgebouw bedruipt zichzelf.

LEEUWARDER COURANT

27 augustus 2022, pag. 18

**Landgoed Epemastate blijkt
verkocht voor 3,2 miljoen euro**

Trouw

OPINIE

RELIGIE&FILOSOFIE

CULTUUR

Reportage Erfgoed

**Met de koop van Friese
landgoederen wil dit
echtpaar de unieke
landschapsflora behouden**

kadaster

BETREFT

Westvoorne B 380

UW REFERENTIE

2493736_3

GELEVERD OP

29-05-2023 - 22:40

PRODUCTIEORDERNUMMER

S11154190087

VOLLEDIG GESIGNALEERD T/M

26-05-2023 - 14:59

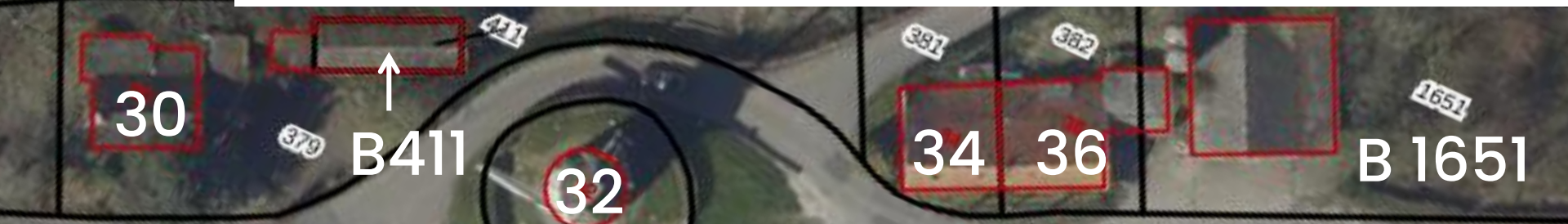
VOLLEDIG BIJGEWERKT T/M

26-05-2023 - 14:59

BLAD

1 van 2

Eigendomsinformatie

Molendijk 30

Kad. B379

Eigenaar A

Molendijk 30

Kad. B411

Eigenaar A

Molendijk 32

Kad. B380

Eigenaar B

Molendijk 34

Kad. B381

Eigenaar C

Molendijk 36

Kad. B382

Eigenaar C

Molendijk 36

Kad. B1651

Eigenaar C

Red de nog **echte** molenerven

Aan de slag! → 8 bouwstenen [3/4]

7. Waak voor het toevoegen van historiserende elementen die op het specifieke molenerf nooit hebben bestaan.

‘Verzaansing’ → oude vormen kopiëren tot iets wezensvreemd
→ vergelijk ook Alberobello, Zermatt, et cetera

Red de nog **echte** molenerven

Aan de slag! → 8 bouwstenen [4/4]

8. Nieuwe ontwikkelingen d.m.v. *slow architecture*

Nieuwe functie houtloods
molenerf De Ster Utrecht

Uitbreiding Haus Gugalun, Versam (CH)
architect Peter Zumthor

Bronnen, herkomst fotomateriaal en dank aan:

Streekarchief Voorne-Putten

Historische Vereniging Westelijk Voorne

Ad Boutkam
Patrick Braak
Bjorn Jannink
Ton Meesters
Miriam de Ruijter
Vincent de Ruijter
Renée Vroom
Gerben D. Wijnja

MOLEN INFORMATIEWAARDE KENMERKENDHEID ZELDZAAMHEID GAAFHEID	MENSEN IMMATERIEEL ERFGOED BEHEER INSTANDHOUDING KENNISONTWIKKELING
MAATSCHAPPIJ FINANCIERING REGELGEVING BEWUSTWORDING WAARDERING	MOLENBIOTOOP FUNCTIONEREN BEELDBEPALENDHEID HISTORISCHE CONTEXT

Allemolens.nl
Beeldbank RCE
Tresoar
PDOK viewer
BAG viewer
Google streetview
Delpher.nl
dekrantvantoen.nl
wonenbijdemolenleiden.nl

Programma

- **Het molenerf van de koren- en industriemolens**
Frank Terpstra
- **Immaterieel erfgoed, het molenaarsambacht en de betekenis van geur**
Sophie Elpers
- **Het moleninterieur: ideeën voor verder onderzoek**
Mark Dwarswaard
- **Vragen**
- **Pauze**
- **Rondleiding Molen Aeolus**
- **Afsluiting + borrel**

Immaterieel erfgoed, het molenaarsambacht en de betekenis van geur

Sophie Elpers

Meertens Instituut & Universiteit
Antwerpen

Onderzoek naar geur in cultuur van alledag

Betekenis van geur in immaterieel erfgoed

- Smellscapes
- Identificatie
- Gevoelens van continuïteit

Betekenis van geur in ambachten

UNESCO

Immaterieel cultureel erfgoed

= culturele gebruiken, tradities, verhalen, ambachtelijke vaardigheden als ook de instrumenten, objecten en culturele ruimtes die daarmee worden geassocieerd, die mensen zich eigen hebben gemaakt en die zij willen doorgeven

UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed

ondersteunen van erfgoedgemeenschappen bij het borgen en doorgeven van het erfgoed, zichtbaar maken van het erfgoed, documentatie, respect creëren voor diversiteit

→ Meer aandacht voor betekenis van geur?!

Enquete immaterieel erfgoed gemeenschappen

Meer dan 100 deelnemers:

- Feesten/evenementen: 37
- Feesten/evenementen waarbij dieren een centrale rol spelen: 24
- Orale cultuur/muziek cultuur: 12
- Culinaire erfgoed: 4
- Ambacht: 19
- Ambacht waarbij dieren een centrale rol spelen: 5
- Spel: 3
- Overige: 12

Enquête immaterieel erfgoed gemeenschappen

- Geuren ‘horen erbij’
- Geuren maken herinneringen los
- Emoties: geluksgevoelens, nostalgie
- Ook ‘lastige’ geuren voor liefhebbers aangenaam
- Smellscapes
- Ambachten: ruiken belangrijk voor het vervaardigen van het product
- Essentiële betekenis van geur en ruiken in het kader van culinair erfgoed
- Geuren van bepaalde vormen van immaterieel erfgoed kondigen seizoenen aan
- Noodzaak om meer aandacht te besteden aan geur in het proces van doorgeven? 26 keer ‘ja’

IMMATERIEEL ERFGOED IN NEDERLAND

- > Ethische uitgangspunten voor het borgen van immaterieel erfgoed
- > Veelgestelde vragen

molen molenaar ambacht|

lijst

kaart

KRING

- Netwerk ⓘ
- Inventaris ⓘ
- Register ⓘ

DOMEINEN

- Festiviteiten, rituelen en sociale praktijken
- Spreken, zingen en vertellen
- Uitvoerende kunsten
- Traditioneel vakmanschap / ambachten
- Kennis en gebruiken rondom natuur en universum

CLUSTERS

KORTEBAANDRAVERLIJEN

CORSOCULTUUR

4 resultaten

← 1 →

Craft of the miller operating windmills and watermills

▶ 0:00 / 0:12

**Nomination
file No. 01265**

- Nomination form:
[English](#)/[French](#)
- Consent of communities:
[Dutch/English](#)
- ICH inventory:
[Dutch/English](#)

DecisionInscription: [12.COM 11.b.23](#)

Craft of the miller operating windmills and watermills

Netherlands

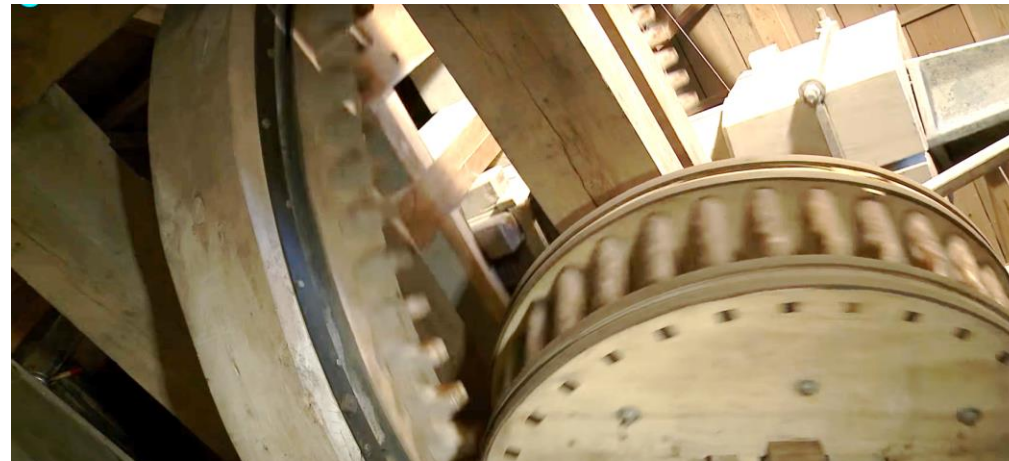

Inscribed in 2017 ([12.COM](#)) on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

The craft of the miller operating windmills and watermills involves the knowledge and skills necessary to operate a mill and maintain it in a good state of repair. With a declining number of people earning their livelihood from the craft, millers today also play a key role in transmitting the cultural history of the practice. There are currently approximately forty professional millers; together with volunteers, they keep the miller's craft alive. The Guild of Volunteer Millers has around 105 instructors in the field, and 11 Master Millers are now active in the Netherlands. Mills, and therefore the miller's craft, play a significant social and cultural role in Dutch society and have an iconic value, contributing to a sense of identity and continuity. Various safeguarding activities are undertaken, including training, support and capacity building, educational activities in schools and traineeships. Traditionally, the miller's craft was transmitted from master to apprentice but since the establishment of the Guild of Volunteer Millers in 1972, almost 2000 volunteers have obtained a miller's qualification; anyone interested in the craft can apply for training. The Guild offers millers support in keeping their knowledge up-to-date, for example through excursions to mills, evening theory classes, conferences and meetings.

© 2016 Amsterdamse Filmstichting

Betekenis van geur voor het molenaarsambacht

- Onderzoek onder Poolse molenaars
- Enquête molenaars Zuid-Holland

Onderzoek onder Poolse molenaars

Karolina Miłkowska

- graan → kwaliteit product, lichaam, educatie, motivatie
- meel →
- molen → 'smellscape', minder belangrijk
- omgeving →
- consumenten → interesse in traditionele producten, herinneringen, nauwelijks toerisme
- toeristen →

Zintuigelijke ervaringen zijn essentie van immaterieel erfgoed, maar er wordt (soms) niet veel of niet meteen over gesproken.

Enquête molenaars Zuid-Holland

“Verrassende invalshoek”

“Goed dat ook hier aandacht aan wordt besteed”

30 deelnemers:

Mannen: 25

Vrouwen: 5

Leeftijd:

70+ jaar: 8

60-69: 9

50-59: 5

40-49: 3

30-39: 3

29-: 2

Ervaring:

30+ jaar: 9

20-29: 4

15-19: 4

10-14: 5

5-9: 4

0-4: 4

Enquête molenaars Zuid-Holland

Zijn er bepaalde geuren die je associeert met molens of het uitvoeren van het molenaarsambacht?

- Ja: 28
- Nee: 2

- Producten: Versgemalen meel, graan, lijnzaadolie, vers gezaagd hout (houtzaagmolen), opgemalen polderwater (poldermolen)
- Materiaal: smeervet, bijenwas, reuzel, olie, touw, molenstenen, hout, linnen, jute, water (van de watermolen en van de poldermolen)
- Weer
- Overige: aanwezigheid van muizen, eten

Betekeningen/emoties: tevredenheid, blijheid, herinneringen aan vroeger, herkenning, vertrouwdheid, zich thuis voelen, nostalgie, tijdsloosheid, gezelligheid

Enquête molenaars Zuid-Holland

Is het voor het uitvoeren van het molenaarsambacht van belang om goed te kunnen ruiken?

- Ja: 25
- Nee: 5 (waarvan 2 met weinig ervaring)

- Kwaliteit product
- Brandveiligheid
- Weer
- Muizen, kevers

“De uitvoering van het molenaarsambacht is multizintuigelijk. De samenhang tussen geur, tast, geluid en zicht is essentieel voor een juiste uitoefening van het ambacht.” (jongste molenaar die meedeed aan de enquête, wel 15 jaar ervaring)

Enquête molenaars Zuid-Holland

Spelen geuren voor bezoekers van een molen een bepaalde rol?

- Ja: 22
- Nee: 8

- Herkenning, “hoort bij een molen”
- Nostalgie
- Ambachtelijkheid
- Voor sommigen; herinneringen aan vroeger

Enquête molenaars Zuid-Holland

Speelden geuren en ruiken een rol in jouw opleiding tot molenaar?

- Ja: 12
- Nee: 18

→ Brandveiligheid, warmlopende onderdelen

→ Productieproces, kwaliteit producten

Enquête molenaars Zuid-Holland

Zouden ruiken en geuren een rol in de opleiding/in het doorgeven van de kennis en vaardigheden naar de volgende generatie moeten spelen?

- Ja: 23
- Nee: 7

- Brandveiligheid
- Buitengewone geuren herkennen
- Kwaliteit grondstof en product
- Ambachtelijke geur

“Omdat we zo vreselijk hard afglijden in de kwaliteit van goede molenaars...”
(molenaar onder 40 jaar, maar wel tientallen jaren ervaring)

Conclusie

Aanvullingen of vragen:

sophie.elpers@meertens.knaw.nl

Programma

- **Het molenerf van de koren- en industriemolen**
Frank Terpstra
- **Immaterieel erfgoed, het molenaarsambacht en de betekenis van geur**
Sophie Elpers
- **Het moleninterieur: ideeën voor verder onderzoek**
Mark Dwarswaard
- **Vragen**
- **Pauze**
- **Rondleiding Molen Aeolus**
- **Afsluiting + borrel**

Interieur en losse inventaris

Behoud op basis van toeval?

Mark Dwarswaard

- Opwetten

- Gapinge

- Gapinge

- Streefkerk

- Woerden

- Woerden

- Hoeven (l)
- Deurne (r)

- Hank

- Heerjansdam

- Heerjansdam

- Heerjansdam

- Streefkerk

- Streefkerk

- Wat nu te doen???

- Wat nu te doen???
- **Inventariseren** wat er aanwezig is, ongeacht de waarde (of waarde-loosheid) die je er nu aan hecht;
- **Documenteren**, ook al gooi je het weg of is het niet te bewaren;
- **Toch bewaren**, *als 't maar effies kan...*
- Zorg dragen dat **nieuwe generaties** dit ook weten.
- Mogelijke taak voor erfgoedinstanties weggelegd?

- Bij wie klop je aan?

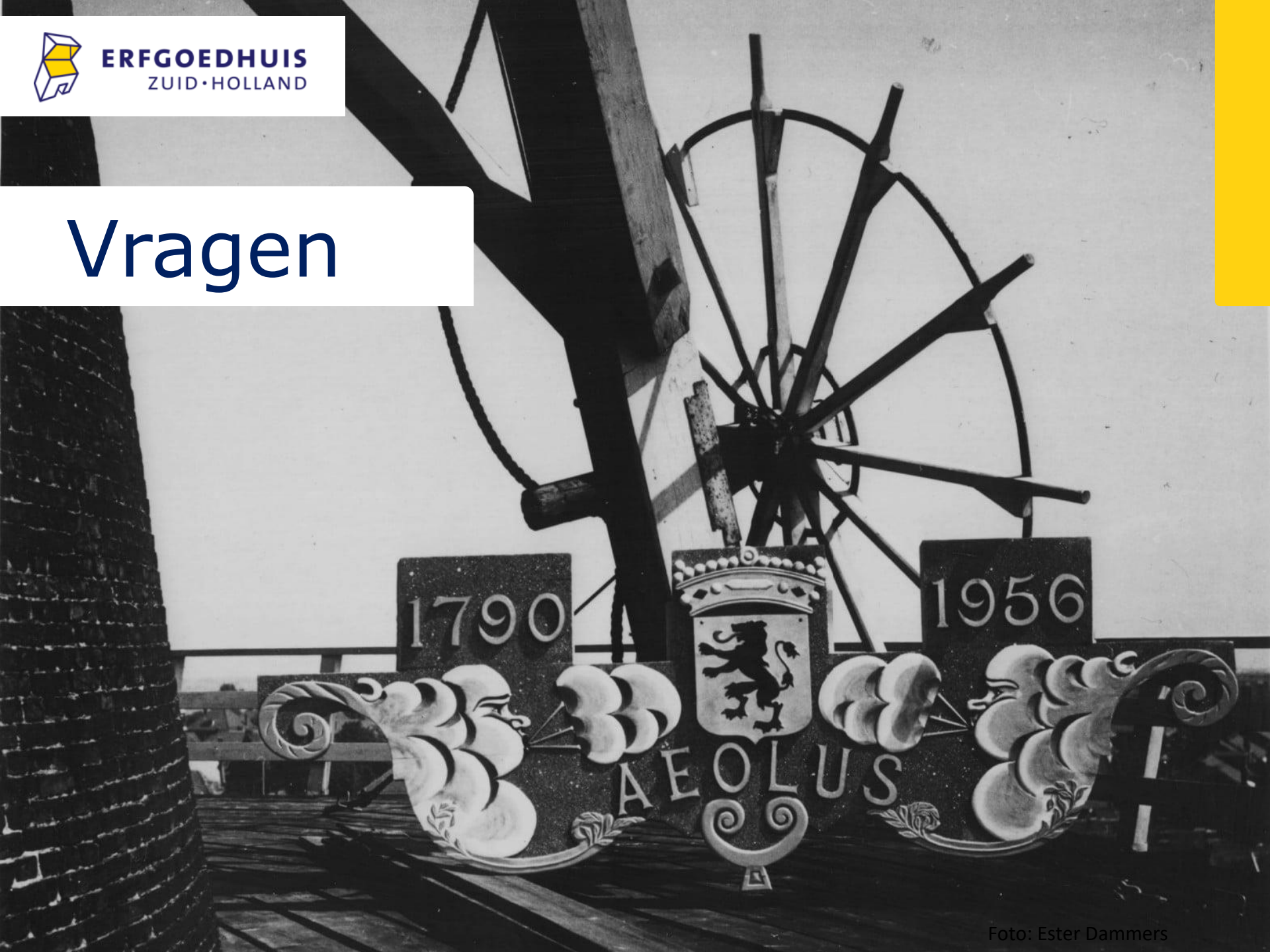
- Laat het niet van het toeval afhangen,
erfgoed is makkelijk voorgoed weg!

ERFGOEDHUIS
ZUID·HOLLAND

Vragen

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND

Pauze

15.00 uur Start excursie

Molen Aeolus
Kortedijk 16

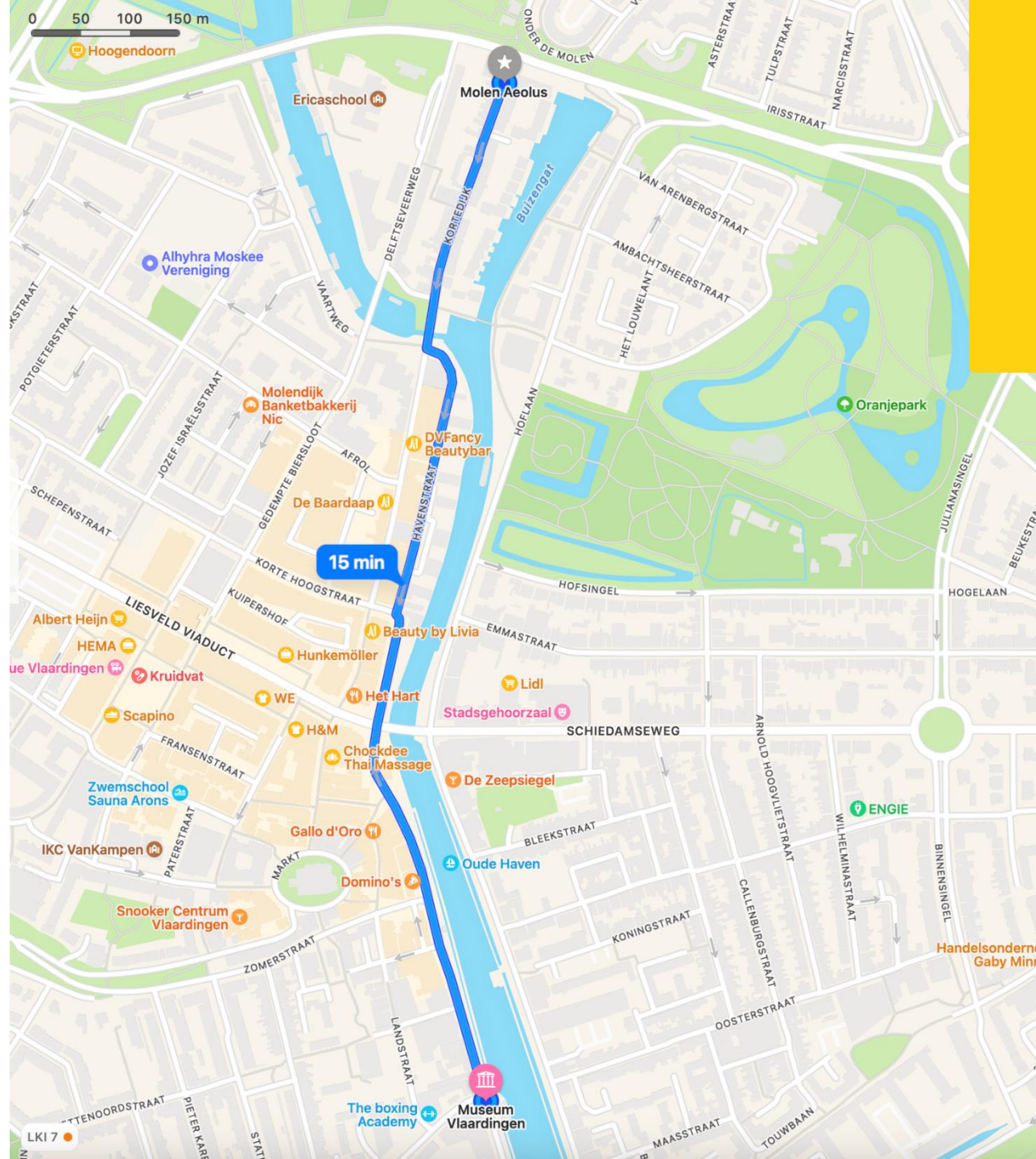

ERFGOEDHUIS
ZUID·HOLLAND

Excursie

15.15 Rondleiding

16.45 Borrel

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND

Borrel

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND

Bedankt en tot ziens